

Koordinace sociálního zabezpečení v Evropské unii Od 18. září 2023

Ilona Kostadinovová

ilda@seznam.cz

Informace na webu: akilda.cz

Mobil - sms či WhatsApp +420/777 574 016

Základní rysy a principy práva EU/ES

- ▶ Nadnárodní charakter práva ES a mezinárodněprávní charakter práva EU
- ▶ Aplikační přednost, nadřazenost a primát práva ES
- ▶ Bezprostřední použitelnost a přímý účinek norem práva ES
- ▶ Ochrana před porušováním práva ES
- ▶ Princip proporcionality a subsidiarity evropského práva ve vztahu k právu vnitrostátnímu

Základní svobody EHS

- ▶ Svoboda pohybu zboží, kapitálu, služeb a osob, čl. 39 - 60 Smlouvy o založení Evropského společenství, z. č. 44/2004 Sb. m. s., smlouva o přistoupení ČR a dalších zemí k EU
- ▶ Dat - GDPR
- ▶ Čl. 17 OBČANSTVÍ UNIE
- ▶ 10 a čl. 10a Ústavy ČR - z. č. 1/1993 Sb., v platném znění

Základní principy koordinace

- ▶ Aplikace právního řádu jediného státu - nesmí nastat situace negativní ani pozitivní kolize právních norem
- ▶ Rovné zacházení - zákaz veškerých diskriminujících opatření z důvodu státní příslušnosti
- ▶ Zachování nabytých práv a výplata dávek do ciziny - během nabývání práv musí být zaručena práva na již vzniklé dávky (nemoc, nezaměstnanost, rodinné dávky). Je nepřijatelné, aby výplaty dávek byly vázány na trvalý pobyt v zemi.
- ▶ Sčítání dob pojištění - sdružují se doby z jiných členských států (nemoc, mateřství, invalidita, starobní, vdovské a sirotčí důchody, příspěvek v nezaměstnanosti, rodinné přídavky a dávky)

Působnost KOORDINCE systémů sociálního zabezpečení ve vztahu k vnitrostátním právním řádům

- ▶ **Časová** - dle platnosti a účinnosti právních norem, poměrně dlouhé doby legisvakance - mezi přijetím a nabytím účinnosti z důvodu velkého počtu států, které se do diskusí o podobě legislativy zapojují
- ▶ **Místní** - je vymezena územím států [EU](#), [EHP](#) / [ESVO](#) a Švýcarska
- ▶ **Osobní** - státní občan, osoby bez státní příslušnosti, uprchlíci bydlící v některém členském státě, kteří podléhají nebo podléhali právním předpisům jednoho nebo více členských států, jakož i na jejich rodinné příslušníky a pozůstalé po těchto osobách
- ▶ **Věcná** - čl. 3 Nařízení EP a Rady č. 883/2004
- ▶ Blíže též: prof. JUDr. Zdeňka Gregorová, CSc. v GREGOROVÁ, Z., GALVAS, M., KOMENDOVÁ, J., STRÁNSKÝ, J., ČERNÁ, J. *Právo sociálního zabezpečení České republiky a Evropské unie*. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2018. 278 s. ISBN 978-80-210-8842-9, str. 15 Sociální politik versus Právo sociálního zabezpečení, působnost norem práva sociálního zabezpečení str. 84, + Mgr. Jana Černá, Ph.D. str. 255

Věcný rozsah koordinace - čl. 3 Nařízení EP a Rady 883/2004

- ▶ **Nemoc a mateřství** - v ČR zákon o nemocenském pojištění, z. č. 187/2006 Sb., v platném znění/ZNP + Zdravotní služby hrazené ze zdravotního pojištění
- ▶ **Invalidita** - v ČR zákon o důchodovém pojištění, z. č. 155/1995 Sb., v platném znění/ZDP
- ▶ **Stáří a úmrtí** - v ČR je to především ZDP
- ▶ **Pracovní úrazy a nemoci z povolání** - v ČR zákoník práce, z.č.62/2006 Sb., v platném znění/ZZ
- ▶ **Pohřebné** - v ČR zákon o státní sociální podpoře, z.č. 117/1996 Sb., v platném znění/SSP
- ▶ **Dávky v nezaměstnanosti** - v ČR zákon o zaměstnanosti, z. č. 435/2004 Sb./ZZ (příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, podpora v nezaměstnanosti a při rekvalifikaci)
- ▶ **Rodinné dávky a přídavky** - v ČR je to především SSP, Pěstounská péče, pomoc v hmoné nouzi/HN
- ▶ **Dávky dlouhodobé péče** - v ČR zvláštní kategorie sociálních služeb/SocS

Osobní rozsah koordinace

- ▶ Migrující osoby - volný pohyb osob
  - pracovníci (zaměstnanci, ...)
  - osoby samostatně výdělečně činné (podnikatelé)

- ▶ Rodinní příslušníci migrujících osob - nezaopatření

AKTUÁLNĚ PROBLEMATIKA - viz informace
MPVS ČR, formuláře: <https://www.mpsv.cz/web/cz/formulare>
ČSSZ, <https://www.cssz.cz/web/cz/evropska-unie> ,
ÚP ČR EURES, <https://www.uradprace.cz/web/cz/eures>

- ▶ Koordinace sociálního zabezpečení za pomoci univerzálních jednotných tiskopisů, základní informace na webu Život a podnikání v EU, on-line: https://europa.eu/european-union/life-business_cs
<https://www.cssz.cz/web/cz/-/coronavir-nemoc-covid-19-a-formular-a1-cz>
- ▶ <https://www.cssz.cz/web/cz/evropska-unie>
- ▶ **Vystoupení Spojeného království z EU a jeho dopady** na zaměstnání britských občanů v ČR a sociální zabezpečení osob migrujících mezi ČR a UK , blíže web MPSV ČR základní informace v Tiskové zprávě MPSV z 25. 2. 2019 dostupné on-line: <https://www.mpsv.cz/cs/35140>
- ▶ Co se mění po odchodu VB z EU, informace ze dne 03. 02. 2020 na stránkách MPSV ČR, on-line: Spojené království Velké Británie a Severního Irska opouští 31. ledna 2020 Evropskou unii, a to na základě podmínek sjednaných ve Výstupové dohodě. Tato dohoda zajišťuje, že až do konce přechodného období, tedy do 31. prosince 2020, se bude v oblasti přístupu na pracovní trh a v oblasti sociálního zabezpečení postupovat stejně jako by Spojené království bylo nadále v EU.

Evropské tiskopisy a jejich význam v praxi, MPVS ČR, formuláře:

<https://www.mpsv.cz/web/cz/formulare>

• **Ostatní**

- E001 ŽÁDOST O OBECNÉ INFORMACE
- E124 ŽÁDOST O POHŘEBNÉ
- E401 POTVRZENÍ TÝKAJÍCÍ SE SKLADBY RODINNÝCH PRÍSLUŠNIKŮ PRO ÚČELY PŘIZNÁNÍ RODINNÝCH DÁVEK
- E402 POTVRZENÍ O POKRAČOVÁNÍ STUDIÍ PRO ÚČELY PŘIZNÁNÍ RODINNÝCH DÁVEK
- E403 POTVRZENÍ O UČEBNÍM POMĚRU A/NEBO ODBORNÉM VÝCVIKU PRO ÚČELY PŘIZNÁNÍ RODINNÝCH DÁVEK
- E404 LÉKAŘSKÉ POTVRZENÍ PRO ÚČELY PŘIZNÁNÍ RODINNÝCH DÁVEK

Evropské tiskopisy a jejich význam v praxi, MPVS ČR, formuláře:

<https://www.mpsv.cz/web/cz/formulare>

- E405 POTVRZENÍ PRO ÚČELY SČÍTÁNÍ DOB POJIŠTĚNÍ, ZAMĚSTNÁNÍ NEBO SAMOSTATNÉ VÝDĚLEČNÉ ČINNOSTI NEBO POSTUPNÉHO ZAMĚSTNÁNÍ V NĚKOLIKA ČLENSKÝCH STÁTECH, O DATECH, VE KTERÝCH NÁLEŽÍ VÝPLATA PODLE PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ TĚCHTO STÁTŮ
- E406 POTVRZENÍ O POSTNATÁLNÍCH LÉKAŘSKÝCH PROHLÍDKÁCH
- E407 LÉKAŘSKÉ POTVRZENÍ PRO ÚČELY PŘIZNÁNÍ ZVLÁŠTNÍCH NEBO ZVÝŠENÝCH RODINNÝCH DÁVEK PRO ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÉ DĚTI
- E411 ŽÁDOST O INFORMACE O NÁROKU NA RODINNÉ DÁVKY V ČLENSKÝCH STÁTECH, KDE RODINNÍ PŘÍSLUŠNÍCI BYDLÍ
- E601 ŽÁDOST O POSKYTNUTÍ INFORMACÍ TÝKAJÍCÍCH SE VÝŠE PŘÍJMU OBDRŽENÉHO V JINÉM ČLENSKÉM STÁTĚ, NEŽ JE KOMPETENTNÍ ČLENSKÝ STÁT

EURES - export a import dávek, <https://www.uradprace.cz/web/cz/co-je-pd-u1-e301-pd-u2-e303->

- ▶ **Co je PD U1 (E301), PD U2 (E303)**
- ▶ **K čemu slouží přenositelný dokument U1 (PD U1), formulář E 301 a strukturovaný elektronický dokument (SED) U002 a U004**
  - potvrzení týkající se dob, které budou brány v úvahu pro poskytování dávek v nezaměstnanosti
  - vystavují úřady práce příslušného státu
- ▶ Pokud nezaměstnaní nezískají minimální stanovenou délku pojištění (zaměstnání) pro přiznání dávek v nezaměstnanosti podle právních předpisů státu, ve kterém žádají o dávky v nezaměstnanosti, může dotýčný úřad práce za stanovených podmínek uznat doby pojištění (zaměstnání) získané dle předpisů jiného státu EU, EHP a Švýcarska. Např. § 39 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů stanoví, že nárok na podporu v nezaměstnanosti v ČR má uchazeč o zaměstnání, který získal v posledních 2 letech před zařazením do evidence uchazečů o zaměstnání zaměstnáním nebo jinou výdělečnou činností dobu důchodového pojištění v délce alespoň 12 měsíců. Úřad práce ČR může za určitých podmínek uznat doby pojištění získané ve státech EU, EHP a Švýcarsku. Nemusí se jednat zároveň o doby důchodového pojištění - záleží na národní legislativě konkrétního státu. Tyto doby pojištění je nutné doložit na formuláři U1, E 301 nebo U002. Žádost o formulář U1 (E 301) může podat žadatel sám. Kompetentní instituce (úřad práce) nebo styčné místo žádá o formulář U002, popřípadě U004 (potvrzení o výdělku).
- ▶ **K čemu slouží přenositelný dokument U2 (PD U2), formulář E 303**
  - potvrzení týkající se udržení nároku na dávky v nezaměstnanosti
  - vystavují úřady práce příslušného státu na základě žádosti uchazeče o zaměstnání při splnění všech podmínek
- ▶ Podstata zachování nároku na dávky v nezaměstnanosti, tzv. transferu dávek v nezaměstnanosti, spočívá v možnosti nezaměstnané osoby odejít hledat si práci do jiného členského státu EU, EHP nebo Švýcarska a zároveň si zachovat postavení uchazeče o zaměstnání (včetně pobírání podpory v nezaměstnanosti přiznané ve státě, který opouští).

Česká republika,

<https://www.uradprace.cz/web/cz/jak-ziskat-pd-u1-e-301->

► **U1**

- Zašlete vyplněnou a podepsanou [žádost o E301/U1](#) poštou nebo e-mailem na místně příslušné kontaktní pracoviště Úřadu práce dle sídla (IČO) posledního zaměstnavatele v ČR - adresy [zde](#). Pro celou Prahu (kromě Prahy-východ a Prahy-západ) je v této záležitosti místně příslušný Úřad práce - krajská pobočka pro hl.m. Prahu, Domažlická 11, 130 00, Praha 3. Bezpodmínečně uveďte své rodné číslo, pokud jej nemáte, evidenční číslo pojištěnce!

Upozornění: Podle nařízení 883/04 budou dávky v nezaměstnanosti vypočítávány z výdělku v posledním zaměstnání/SVČ. Proto k žádosti o formulář E301 přikládejte potvrzení zaměstnavatele o průměrném výdělku, v případě, že jste naposledy vykovával/a SVČ, přiložte potvrzení o posledním vyměřovacím základu.

Česká republika,

<https://www.uradprace.cz/web/cz/jak-ziskat-pd-u1-e-301->

- ▶ K žádosti přiložte kopie těchto dokumentů:
  - **evidenční list důchodového pojištění, popř. potvrzení o zaměstnání z ČR** (nutně z posledního zaměstnání, fakultativně z předcházejících zaměstnání za relevantní období - liší se v závislosti na požadavcích konkrétního státu)
  - **potvrzení o výdělku z [posledního zaměstnání \(34kB\)](#) z ČR** (jestliže jste v ČR naposledy pracoval jako zaměstnanec)
  - **potvrzení osvědčující způsob ukončení pracovního poměru** (dohoda, výpověď)
  - **pracovní smlouva** (pokud pracovní pozice není uvedena na potvrzení o zaměstnání - v případě postupu dle nařízení 1408/71)
  - **potvrzení o posledním vyměřovacím základu** (v případě výkonu samostatně výdělečné činnosti - důležité pro posouzení výše podpory v nezaměstnanosti)
  - **potvrzení o pobírání peněžité pomoci v mateřství** (v případě pobírání PPM v rozhodné době)
  - **rozhodnutí o přiznání rodičovského příspěvku** (v případě pobírání rodičovského příspěvku v rozhodné době)
- ▶ Úřad práce ČR - generální ředitelství
Dobrovského 1278/25
170 00 Praha 7
ČESKÁ REPUBLIKA
- ▶ podatelna.gr@uradprace.cz
- ▶ <https://www.uradprace.cz/web/cz/davky-v-nezamestnanosti-eu-ehp-svycarsko-u1-u2>

Vysílání zaměstnanců v rámci EU

- ▶ Pojem cizinec - občan EU
- ▶ Vysílání zaměstnanců - časově omezené, účast na sociálním pojištění státu, ze kterého je zaměstnanec vyslán
- ▶ Vyslání do ČR - do 3 měsíců bez povolení, do 12 měsíců (lze prodloužit o dalších 12 měsíců), možnost žádat o výjimku - v současné době je povolováno max. na 3 roky

NEZAMĚŠTNANOST

- ▶ Sociální událost - s ohledem na věcný rozsah koordinace sociálního zabezpečení v Evropské unii (EU)
- ▶ V ČR - MPSV ČR, ÚP ČR + místně příslušné krajské pobočky a kontaktní pracoviště dle bydliště uchazeče o práci
- ▶ Význam Správy služeb zaměstnanosti pro vedení databáze uchazečů o zaměstnání, databáze volných pracovních míst pro zájemce o zaměstnání a zaměstnavatele z ČR a členských států EU
- ▶ Blíže též samostatná prezentace Politika zaměstnanosti I.K.
- ▶ Statistiky na integrovaném portále MPSV ČR a Úřadu práce ČR v návaznosti na Český statistický úřad, měsíční nezaměstnanost: <https://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/mes>

EURES - Úřad práce ČR

- ▶ Úřad práce České republiky (ÚP ČR) se po připojení země k EU (2004) stal součástí sítě EURES, jejímž **základním posláním je usnadňovat mezinárodní mobilitu pracovních sil.**
- ▶ Službu EURES (z angl. **EU**ropean **E**mployment **S**ervices = **Evropské služby zaměstnanosti**) nabízejí veřejné služby zaměstnanosti všech 28 členských států EU, dále členské země EHP Island, Lichtenštejnsko a Norsko, a prostřednictvím bilaterálních smluv také Švýcarsko.
- ▶ Základním úkolem sítě EURES je **poskytovat služby** užitečné všem pracujícím, uchazečům a zájemcům o práci i zaměstnavatelům, kteří mají zájem **využívat práva volného pohybu osob.**
- ▶ Poskytování služeb EURES je umožněno **dvěma základními cestami:** na jedné straně to jsou
- ▶ **databáze** přístupné na *Evropském portále pracovní mobility*,
- ▶ na straně druhé to jsou
- ▶ **informační a poradenské služby** nabízené EURES poradci a kontaktními pracovníky EURES, kteří **působí na krajských pobočkách a kontaktních pracovištích ÚP ČR.**
- ▶ **<https://www.uradprace.cz/web/cz/eures>**

GRAF VÝVOJE EVROPSKÉ INTEGRACE

- ▶ https://cs.wikipedia.org/wiki/Evropská_unie

Jednotný evropský akt (JEA)

- ▶ Jednotný evropský akt (JEA), jehož východiskem byla Bílá kniha Komise specifikující přibližně tři sta opatření směřujících k zajištění jednotného vnitřního trhu, znamenal změnu strategie a přístupu k harmonizaci práva.^{[5][6]}

[5] Jednotný evropský akt: Právní úprava a její změny [online]. Rev. 2004-05-01 [cit. 2011-01-26]. Dostupné online.

[6] TÝČ, Vladimír. Základy práva Evropské unie pro ekonomy. 5., aktualiz vyd. Praha: Linde, 2006. 287 s. ISBN 80-7201-631-8. S. 179. [dále jen Týč (2006)].

- ▶ Ve stejné době, ačkoliv odlišnou formou, a to prostřednictvím mezinárodní smlouvy, se Francie, SRN, Belgie, Nizozemsko a Lucembursko rozhodli řešit otázku fyzického uvolnění pohybu zboží a služeb. V roce 1985 tak byla přijata Schengenská dohoda o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích.
- ▶ V roce 1990 byla podepsána i druhá Schengenská dohoda (Schengenská prováděcí úmluva), jež vstoupila v platnost v roce 1995.
- ▶ Tyto dvě dohody a jejich další prováděcí předpisy jsou souhrnně označovány za *Schengenské acquis*.
- ▶ Byl tak vytvořen Schengenský prostor, v němž se zboží a osoby mohou pohybovat v zásadě bez omezení.^[7] Týč (2010). 204-205

Jednotný evropský akt

- ▶ **Jednotný evropský akt (JEA, též Akt o jednotné Evropě, *Single European Act*)** byl první významnou revizí Římských smluv.
- ▶ Byl podepsán 17. února 1986 v Lucemburku a 28. února 1986 v Haagu, vstoupil v platnost 1. července 1987.
- ▶ Cílem Jednotného evropského aktu bylo:
- ▶ odstranění zbývajících překážek obchodu tak, aby do konce roku 1992 mohl vzniknout společný trh Evropských společenství (čili volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu)
- ▶ posílení role Evropského parlamentu a principu kvalifikované většiny (Evropská společenství již neměla 6, ale 12 členů, bylo tedy nesnadné nadále přijímat rozhodnutí jednomyslně)
- ▶ lepší usnášenišchopnost Rady, což vyžadovalo částečné přerozdělení hlasů
- ▶ změna společného celního sazebníku
- ▶ Jednotný evropský akt také právně ustanovil Evropskou radu.^[1] VEBER, Václav. *Dějiny sjednocené Evropy*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2004. 645 s. ISBN 80-7106-663-X. Kapitola 11. Od Evropských společenství k Evropské unii, s. 330

JEA 1987

- ▶ V následujících oblastech se pro rozhodování začala používat kvalifikovaná většina:
- ▶ Měna
- ▶ Sociální politika
- ▶ Regionální a strukturální politika
- ▶ Vědecko-výzkumná politika
- ▶ Ekologická politika
- ▶ Některá konkrétní opatření zavedená Jednotným evropským aktem:
- ▶ odstranění kontrol osob a zboží na vnitřních hranicích ES
- ▶ vzájemné uznání výrobních norem a standardů
- ▶ odstranění „Duty free shopů“
- ▶ vzájemná větší otevřenost trhů práce a liberalizace v dalších oblastech (např. pojišťovnictví a doprava)
- ▶ odstranění státních monopolů (např. pošta)

Doporučená literatura: Sociální politika Evropské unie/ EU

- ▶ KOLDINSKÁ, Kristina; TOMEŠ, Igor; KŘEPELKA, Filip. *Sociální právo EU*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017. ISBN 978-80-7552-701-1.
- ▶ Koldinská, Tröster a kol. *Právo sociálního zabezpečení*, 7. vydání. Praha: C.H.Beck, 2018
- ▶ KOLDINSKÁ, Kristina; PIKOROVÁ, Gabriela; ŠVEC, Ladislav; TOMEŠ, Igor. *Sociální zabezpečení osob migrujících mezi státy EU*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-439-1.
- ▶ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Sociální zabezpečení osob pohybujících se v rámci Evropské unie*. Praha 2009. ISBN 978-80-7421-009-9.

Prameny evropského práva 2022-23

- ▶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady 883/2004, účinné od 01. 05. 2010 a k němu vydané prováděcí nařízení 987/2009.
- ▶ Nařízení Rady 1408/71 o aplikaci soustav sociálního zabezpečení na osoby zaměstnané, samostatně výdělečně činné a jejich rodinné příslušníky pohybující se v rámci Společenství (historický vývoj koordinace).
- ▶ **Internetové zdroje základní:**
- ▶ <http://ec.europa.eu/social/> *Evropská unie/EU.*
- ▶ <http://curia.europa.eu/> *Soudní dvůr Evropské unie.*
- ▶ <https://www.mpsv.cz/cs/> *Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR*
- ▶ <https://portal.mpsv.cz/> *Portál MPSV - Úřad práce ČR/ÚP*
- ▶ Dne 5.10. 2019 byla spuštěna nová podoba integrovaného portálu Ministerstva práce a sociálních věcí. Od tohoto data už nefungují původní stránky portal.mpsv.cz.
- ▶ Nový portál MPSV je k dispozici na adrese www.mpsv.cz
- ▶ **Stránky Úřadu práce ČR na www.uradprace.cz**
- ▶ <https://www.cssz.cz/cz/> *Česká správa sociálního zabezpečení/ČSSZ*
- ▶ <https://www.kancelarzp.cz/cs/onas/kontakty-cz/> *Kancelář zdravotního pojištění (mezistátní úhrady)*

Portál MPSV - Úřad práce ČR/ÚP

- ▶ **Změna adresy webových stránek**
- ▶ Dne 5.10. 2019 byla spuštěna nová podoba integrovaného portálu Ministerstva práce a sociálních věcí. Od tohoto data už nefungují původní stránky portal.mpsv.cz.
- ▶ Nový portál MPSV je k dispozici na adrese www.mpsv.cz
- ▶ Stránky Úřadu práce ČR pak na www.uradprace.cz

Základní prameny práva Evropské unie

Koordinace x harmonizace práva v EU	Koordinace sociálního zabezpečení v Evropské unii, historické souvislosti a současná podoba společné sociální politiky Evropské unie.	Narřízení EP a Rady ES č. 883/2004
Migrující osoby a jejich rodinní příslušníci	Osobní a věcný rozsah koordinace sociálního zabezpečení, administrativní správa příslušnými institucemi. Prameny práva sociálního zabezpečení a jejich aplikace v členských státech EU.	Narřízení EP a Rady ES č. 987/2009
I. K. ilda@seznam.cz Tel. +420/777 57 40 16		02.10.2023 24

KOORDINACE

- ▶ EU poskytuje společná pravidla, která chrání práva občanů v oblasti sociálního zabezpečení při pobytu v ostatních zemích EU, na Islandu, v Lichtenštejnsku, Norsku a Švýcarsku.
- ▶ Evropská pravidla koordinace sociálního zabezpečení nenahrazují vnitrostátní systémy.
- ▶ Členské země samy rozhodují, kdo bude podle jejich právních předpisů pojištěn, jaké dávky budou vypláceny a za jakých podmínek.
- ▶ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=cs&catId=849>

Koordinace sociálního zabezpečení

- ▶ Jedním ze základních principů EU je právo občanů na volný pohyb. Pro oblast sociálního zabezpečení z toho vyplývá povinnost členských států zacházet s migrujícími občany EU stejně jako s vlastními státními příslušníky tak, aby nebyla omezena jejich možnost pracovat v jednotlivých členských zemích. V oblasti sociálního zabezpečení **nedochází k harmonizaci** národních sociálních systémů členských států, **ale pouze k jejich koordinaci**. Důvodem je různorodost sociálních systémů těchto zemí, které jsou založeny na odlišných principech a mají i různá institucionální uspořádání. **Koordinace ponechává národní předpisy beze změn**, to znamená, že rozdíly mezi národními systémy zůstávají. Koordinace nahrazuje pouze ta národní pravidla, která jsou pro migrující občany nevýhodná a pro tyto případy vytváří EU pravidla vlastní - koordinační.
- ▶ **Koordinace sociálního zabezpečení** je založena na **čtyřech základních principech**, které pro migrující pracovníky znamenají následující:
- ▶ Podle **principu rovného zacházení** podléhají migrující osoby na území členských států stejným povinnostem a užívají stejných výhod jako státní příslušníci dotyčného státu.
- ▶ Na základě **principu aplikace právního řádu jediného státu** by nemělo dojít k situaci, že by migrující osoba podléhala právním předpisům více států nebo naopak nebyla pojištěna vůbec. Obecně platí, že se uplatňuje legislativa země, kde zaměstnaná osoba pracuje nebo osoba samostatně výdělečně činná vykonává výdělečnou činnost.
- ▶ **Princip sčítání dob pojištění** se využívá v případech, kdy člověk stráví část svého pracovního života v jednom a část v jiném členském státě a přitom nesplní předepsanou dobu pro nárok na dávku v některém z nich. Koordinační nařízení zakotvují ustanovení, která umožňují pro získání nároku na dávky tam, kde to připadá v úvahu, přihlídnout i k dobám pojištění získaným v jiných členských státech.
- ▶ **Princip zachování nabytých práv** umožňuje, aby dávky sociálního zabezpečení byly vypláceny oprávněné osobě i mimo území toho členského státu, kde na ně vznikl nárok, do státu jejího místa bydliště nebo pobytu.

Pro koho tato pravidla platí?

- ▶ Pro státní příslušníky členských států EU, Islandu, Lichtenštejnska, Norska a Švýcarska, kteří jsou nebo byli pojištěni v některé z uvedených zemí, a také pro jejich rodinné příslušníky.
- ▶ Pro osoby bez státní příslušnosti a uprchlíky, kteří mají bydliště v některém z členských států EU, na Islandu, v Lichtenštejnsku, Norsku nebo Švýcarsku a kteří jsou nebo byli pojištěni v některé z uvedených zemí, a dále také pro jejich rodinné příslušníky.
- ▶ Pro státní příslušníky zemí nečlenských zemí, kteří legálně pobývají na území EU nebo se po různých zemích EU pohybují, a pro jejich rodinné příslušníky.

Čtyři hlavní zásady

- ▶ Nikdy se na vás nevztahuje systém více zemí najednou. Příspěvky proto také platíte jen v jedné zemi. O tom, čí systém se na vás bude vztahovat, rozhodnou orgány sociálního zabezpečení. V tomto ohledu si nemůžete sami vybrat. Chcete se dozvědět, [která pravidla se vztahují na vás?](https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=851&langId=cs)
- ▶ Máte tatáž práva a tytéž povinnosti jako státní příslušníci země, ve které máte pojištění. V tom spočívá zásada rovného zacházení neboli zásada nediskriminace.
- ▶ Když žádáte o určitý typ dávky, zohlední se v případě potřeby i předcházející období, během kterého jste byli pojištěni, pracovali jste nebo pobývali na území jiných zemí.
- ▶ Pokud máte nárok na výplatu určité dávky v jednom státě, obvykle je možné, aby vám byla vyplácena i tehdy, pokud žijete ve státě jiném. Tento princip se nazývá zásada převoditelnosti.

ZÁSADA STEJNÉHO HODNOCENÍ SKUTEČNOSTÍ

- ▶ Nejnovější zásada spojená především s vývojem aktuálního koordinačního nařízení
- ▶ Snaha implementovat doporučení vyplývající z rozsudků Soudního dvora Evropské unie
- ▶ Příklad ve věci Doplňkového důchodového systému zaměstnaneckého Tadao Maruco
- ▶ Příklad ve věci Zdravotního pojištění Elčinov
- ▶ Blíže též ČERNÁ, J. *Právo sociálního zabezpečení České republiky a Evropské unie*. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2018. 278 s. ISBN 978-80-210-8842-9, str. 276

Obecně právo Evropské unie/EU/Unie, hlavní současné zásady unijního práva

- ▶ **Princip subsidiarity** - zákony společenství zasahují pouze tehdy, pokud by nebylo cílů ES dosaženo výkladem národních zákonů
- ▶ Čl. 3b Maastrichtské smlouvy - dnes čl. 5 SEU, Unie vyvíjí činnost jen tehdy, pokud cíle navrhované činnosti nemohou být uspokojivě dosaženy členskými státy a mohou a mohou být z důvodu rozsahu a účinků navrhované činnosti lépe dosaženy na úrovni Unie - též čl. 69 SFEU
- ▶ **Princip proporcionality** - žádná činnost Unie nemůže jít nad rámec toho, co je nezbytné pro dosažení cílů Unie
- ▶ Dle Protokolu o používání zásad subsidiarity a proporcionality, který je připojen k SFEU, používání obou zásad respektuje obecná ustanovení a cíle SFEU, zejména pak pokud se jedná o důsledné dodržování *acquis* a rovnováhy mezi institucemi.
- ▶ Blíže též prof. JUDr. Petr Tröster, CSc. V KOLDINSKÁ, K. TRÖSTER, P. a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. Praha: C. H. Beck, 2018. 289 s. ISBN 978-80-7400-692-0, str. 36

Děkuji srdečně za pozornost
a přeji příjemný a klidný den
plný především dostatkem
zdraví a pozitivní nálady.

Ilona Kostadinovová

ilda@seznam.cz

Informace na webu: akilda.cz

Mobil - sms či WhatsApp +420/777 574 016